

Nf 14

Q. D. B. V. 27
DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM

D O D E C A S :

ET IN EA
P R I M A
DE

**PATROCINIO
IMPIETATIS,**

A VIRO CLARISSIMO,
PETRO POIRET,

IN OECONOMIA DIVINA
DOCTRINÆ EVANGELICÆ DE
SATISFACTIONE ET JUSTIFICATIONE,
SENSU FORENSI ACCEPTA, PERPERAM
TRIBUTO :

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA

die Maji hujus MDCCXIX. anni,

PRAESIDE

JOACHIMO LANGIO,
SS. THEOL. D. ET PROF. ORD.

Ad τῶν συζητήσεων objectiones respondendo
publice defendit

JOANNES GEORGIUS ZELLIUS,
BIBERACENSIS SVEVUS.

HALAE SAXONUM,
Typis JOAN. FRID. KROTTENDORFII, Acad. Typ.

damnumque, quod euangelicæ veritati ab hoc auctore impendet, immo ex parte jam illatum est, eo est majus, quo magis ille lectoribus sese commendat methodi concinnitate, studiique & scopi, ad solida, & in iis ad communionem cum Deo beatissimam, tendentis, præstantia; sed utinam in ordine subsidiarum genuina! Vnde venerabilis Theologus Tübingensis in epistola ad POIRETUM, *Examine* subjuncta, non immerito: *Miror, inquit, ingenium tuum, & quotiescunque libros tuos volvo, acumen judicii æstimo, quod etiam distorta & male alias coherentia, prout falsitas nunquam satis coheret, in tam concinnam methodum & ordinem redigere scidisti. Porro: Exterior quidem cortex habet aliquid ex methodo mathematica; sed methodus subtilis vitium in materia corrigere non potest. Item in Procemio Examinis ad lectorem: Quod merito mireris, vera & falsa, sana & morbida, tam subtili eloquentia neſuntur, ut acie ingenii opus sit, ad vitium in subdolo filo deprehendendum.*

Tres vero scopuli in Oeconomia Poiretiana

na

na reliquis sunt extantiores: *primus* in hypothese de *origine animæ humane* in Adamo aliisque hominibus: *secundus* in doctrina de *Satisfactione & Justificatione*, nec non in cognatis ejusdem capitibus: *tertius* in favore & principis *Papismi*.

Ad primum quod attinet, *animam* hominibus habet pro *particula divine essentie*, primum a Deo per essentialem emanationem in *Adamum* traducta, & inde per traducem in universum genus humanum propagata. Qui error de *emanatione* inter alios fontis instar præcipue in duos hosce rivulos se diffundit, unum *Enthusiastici*, positi in falso credito commercio animæ nostræ cum Deo, ἀμείωτος tali; alterum *Naturalismi*, quo, quæ naturalis tantum luminis ac virtutis sunt, pro divinis & supernaturalibus habentur, fide, pietate ac salute, ipsis etiam gentilibus, doctrinæ evangelicæ expertibus, adscripta. Cui hypothese non parum inservit illa, quam POIRETUS habet de gratia Dei

PRÆFATIO ISAGOGICA.

⁶ Dei, Adamo lapsō denuo oblata; utpote quam is generatim ejus posteris, per ipsam nascendi sortem, etiam sine evangelicæ applicationis ordine, tribuit.

Caput præcipui erroris secundum, quod de *Justificatione* agit, omnium est uti maxime noxium, ita etiam foecundissimum; quippe quod per multas cognatas magnique momenti materias serpit, variis ac periculosis eas præjudiciis replens, aut repletas esse prodens. Negat enim vir doctissimus multa cognati argumenti dogmata, quorum fundamentum in tabulis sacris est solidissimum, & quorum auctoritas in ecclesia semper fuit ἀξίωμα; iis, quæ arena plane sunt & ruinosâ, in eorum locum indignissime substitutis.

Negat speciatim in *Justitia Dei* indolem ejus *ultricem*. Negat in *peccato* protoplastorum *reatum*, posteris *imputabilem*, aut *imputatum*. Negat in *sacrificiis* efficaciam typice ἱλαστικὴν & evangelicam. In doctrina de *Christo*

sto

sto negat omnem officii sacerdotalis nervum, qui est in *satisfactione ἰλασμῶν*. In prolixa sua *fidei* descriptione prætermittit, & re ipsa negat, officium ejus *organicum* & *passivum*, positum in *apprehensione* & *receptione*, nimirum meriti & justitiæ Christi. Quæ *falsa principia*, quemadmodum sua inter se genealogia cohærent, sic, doctrinæ de *Justificatione* illata, non possunt non eidem alienissimam plane & deformem faciem induere, eamque totam depravare. Nam, negata *justitia Dei ultirici*, negatur is peccati reatus, qui *pœna* nos reddit obnoxios, & ab Adamo per *imputationem* non injustam in uniuersum genus humanum transfusus est. Sublato autem *reatu*, qui condemnat, tollitur *necessitas expiationis* & *satisfactionis*, tum *typica* in *sacrificiis*, tum *antitypica* in *officio Christi sacerdotali*.

Et cum hac ratione *fides* non habeat, quod *recipiat*, tollitur natura ejus *ληπτική*, seu receptiva, organica & relativa, ad *λόγον* Christi *ἰλασμῶν* referenda. Quibus erroribus
suppo-

PRÆFATIO ISAGOGICA.

§
 suppositis ipsam doctrinā de Justificatione
 saluam haud manere, sed totam corrumpi,
 manifestum est. Istis enim subsidiis male
 instructus ad ejus tractationem accedit
 POIRETUS, ideoque eam miris indignisque
 modis depravat, novum plane universæ
 Theologiæ systema, in quo doctrina hæc
 male locatum centrum est, efformans.

Uno autem erroris sui nititur præsidio,
 quod uti reliquis est speciosius, sic plus
 adfert lectoribus periculi, inprimis ejus-
 modi ἀνάγκη, quos PETRVS Apostolus ἀσκή-
 ρης vocat. ep. 2. c. II, 14. III, 16. Hoc est *studi-
 um sanctimonie* tam operosum ac fervens, ut
 mirum non sit, si a lectoribus, qui ab eo
 alieni non sunt, etiam invitis assensum im-
 petret, sibi que eosdem conciliet. Nec au-
 sim negare, hunc contentioris praxeos
 amorem in Auctore nostro esse serium,
 & hoc nomine laudabilem. At genui-
 num esse, hoc est, quod ego quidem fa-
 cta disquisitione non sine argumentis ne-
 go & pernego. Cu-

PRAEFATIO ISAGOGICA.

Cujus sententiæ meæ ratio præcipua hæc est, quod doctrinam de Christi Satisfactione & Justificatione evangelicam habet pro summo omnis veræ pietatis ac renovationis impedimento, & pro vitæ Epicureæ præsidio ac patrocinio. Et hic error eo apud ipsum loco est, ut non immerito haberi possit pro πρώτῳ ψεύδει, unde universa corruptelarum, quæ modo commemoratæ sunt, progenies ortum suum traxerit, corruptæ rationis & Burignoniæ magisterio, quod incaute inconsulteque admisit, infeliciter subserviente.

Tertius, isque exstantior, Poiretiani Systematis scopulus est in diversis *principiis*, seu *seminibus*, *Papismi*: quorum ratio ita est comparata, ut incautiorum alios in eodem possit consopire, alios ad eundem blande adducere, inprimis si causæ defectionis politicæ accesserint. Etenim οἱ πλανώμενοι prætextus religiosos avidè arripiunt, ut habeant, quo reclamantis conscientiæ mor-

B lus

fus ac tumultus si non componere ac demere, ad tempus tamen obtundere possint.

Quæ cum ita sint [esse vero, ex instituto proxime demonstrabitur,] videt unusquisque, amplissimum disquisitioni campum in *Oeconomia Poiretiana* patere. Et cum summi momenti dogmata ab Auctore in controuersiam adducta, immo in sensum ab apostolica hypotyposi alienissimum detorta sint; ecquis negaret, examine hic opus esse curatori? maxime si consideretur, quantum bonis mentibus damnum heterodidascalica illa attulerit, & quantum inde detrimentum multis aliis impendat, eximia veri ac recti, studiique sanctioris, specie, qua totum volumen enitescit, incautos ad assensum & obsequium auferente.

Nec mihi hanc operam vitio vertere poterit clarissimus Auctor. Quod enim is juris sibi ipse sumsit in alios multos, speciatim

ciatim in MALEBRANCHIUM & CARTESIUM, im-
mo in ecclesiam evangelicam; cur id mihi
denegaret in semet ipsum, non commis-
turo, ut de justæ ac placidæ disputationis
legibus neglectis jure possit conqueri.
Utinam vir eruditissimus intra istos τῶν θεο-
λογημένων & censuræ limites, quos in libro
de Eruditione servavit, se continuisset. Et-
si enim nec is nævis suis caret, quemad-
modum in mea *Mentis Medicina* ingenue in-
dicavi; eo tamen intemperiei in illo
non procedit, quam hic fere in singulis
Oeconomiae partibus videas. Absit vero
ut diffitear, etiam in hoc volumine depre-
hendi, quæ multis se nominibus commen-
dent, sed ab erroneis & noxiis hypothesi-
bus, quas passim intermixtas habent, sa-
pienter secernenda, secundum illud Apo-
stoli: *omnia probate, quod bonum est, retinete.*
1 Thess. V, 21.

Ad errorem inter extantiores primum i-
stum, de origine anime humane divina per e-
mana-

manationem e divina essentia, quod attinet, illum jam sex ab hinc annis detectum ac confutatum exhibui in *duabus Disputationibus de ortu anime in Adamo, non per emanationem, sed per creationem.* Accingor itaque in Dei sincere invocati nomine ad Examen *secundi erroris primarii* & omnium foecundissimi, seu per multa dogmata diffusi, scilicet illius, qui doctrinae evangelicae de *Justificatione* adversatur, positus partim in falsissimis hypothesibus de Dei *justitia*, de *peccato*, *sacrificiis*, *officio Christi sacerdotali* & de *natura fidei*; partim in ipsis *corruptelis*, quae e principiis istis in ipsius doctrinae de *justificatione* depravationem redundant.

Disputationum, volente Deo, intra vertentis anni spatium habendarum, haec erit series:

Prima de praedjudicio, quod est in falso credito impietatis patrocinio.

Secunda de praedjudicio, seu falso principio, quod est in hypothesi de negata Dei Justitia vindice.

Tertia

PRAEFATIO ISAGOGICA.

13

Tertia de falso principio in doctrina de peccato, *speciatim in negata ejusdem imputatione.*

Quarta de falso principio & errore in doctrina de sacrificiis, *speciatim in negata eorum virtute* *ιδιαιτη, τοπειως tali.*

Quinta de falso principio & errore in doctrina de Christo, *praesertim officio ejus sacerdotali.*

Sexta de falso principio in doctrina de fide justificante, *speciatim de negotio ejus organico* & *ληπτικῷ.*

Septima, octava & nona de ipsis corruptelis, *doctrinae de justificatione illatis.*

Decima de seminibus Papisimi, *passim per Oeconomiam Poirretianam dispersis.*

Undecimae & Duodecimae Disputationis loco *sunt illic duae, quae de origine animae jam habitae sunt ante aliquot annos. Quod si eo jam tum tempore reliquas iisdem subjunxissem, primum habiturae fuissent locum, quae nunc melioris ordinis causa in ultimum rejiciuntur.*

Quos diversi generis ac foecundioris progeniei errores exstantes, qui in novo isto Theologiae syntagmate, e veritate iisdem opposita, probe perspectos habuerit, illi in reliquis, qui hic praetermissi cum iisdem arctius, aut laxius etiam, cohærent, dijudicandis non deerit facultas. Ea autem tractationis hujus erit brevitatis, qualem Academicarum Dissertationum, quae publicae *συζητησεως* causa proponuntur, *πρόπος* requirit. Quem in fi-

B 3

nem

nem ipsius veritatis evidentia & subsidio contentus ab operosis Auctorum allegationibus abstinebo.

Ceterum ad indolem Theologiae Poiretianae recte judicandam non parum affert momenti, si singulatim, carptim tamen, adhuc consideremus *duo* ista *praecipua*, quae ipsius principiis insunt, ab ipso Tom. I. p. 574. his prodita verbis: *Neque ignoro, me quondam rationis meae idolo captum iisdem rationibus difficultatibusque a peccati originalis negatione parum abfuisse: quo me periculo Deus non per vim atque industriam rationis ineptae, nec per doctorum libros eripuit, sed per indoctae virginis A. BURIGNONIAE, scriptas, quibus cordi illuxit plenius, tum ad has ipsas materias difficultatesq; tum ad caetera fere omnia, divina & humana, naturalia & supernaturalia commonstranda.* Videmus in Auctore nostro *duo extrema*, unum in *cultura rationis* inconsulta & in obsequio ejusdem devio, cui primum totus fuit obnoxius; alterum in *magisterio foeminae*: quam quia pro illuminatissima habuit, cujus similem christianus orbis ostendere nequeat, eidem ita se mancipavit totum, ut a dictis scriptisque ejus, tanquam a totidem oraculis diuinis & *απταίστοις*, obsequentissime penderet.

Huic enim quantum tribuerit, & quantum lectores Oeconomiae tribuere debeant, inter alia videas sub initium Libri IV. in Monitis n. VI. ubi causam suam adversus eos, qui frequentiore Burignoniae allegationem vitio ipsi verterant, ita dicit: *Non potuissem hoc intermittere, quin aliquo modo plagiarius fierem, quippe qui, ut verum fatear*

tear

PRAEFATIO ISAGOGICA.

15

tear, sine libris ac conversatione Dn. Burignoniae in rebus divinis, imo & in naturalibus, solidi quid haud cognoscerem. Quas in libris hisce exposui veritates, pleraeque sunt consequentiae principiorum, quae ex ejus scriptis elicite, aut postmodum investigatae ac detectae per generales quasdam ab ipsa quibusvis in rebus suggestas declarationes. Jam decem ab hinc annis publice hoc testatus, idem adhuc confirmo, & in ejus specimen opus hoc edo Oeconomiae Divinae, in quo virginem illam qualibet propemodum pagina citare debuissim, si quae introductionis in veritatem, aut ejusdem illustrationis ansam in ipsa mihi dederunt, attingere oportuisset. Et sane ei ejusque scriptis, haud secus ac Dei instrumentis, tenebrarum depulsionem, erectionemque e miserae rationis idololatria, Scripturae sacrae ac spiritualium scriptorum qualemcunque intelligentiam, verbo, veritatis cognitionem, quae ipsa vita digniora sunt, secundum Deum debeo. x. t. l.

Videmus hic scopulos ingenii Poiretiani duos, ad quos cum haud exiguo veritatis detrimento allisus est; unum in sceptico aegrae, utut sagacissimae, rationis negotio, alterum in vitio credulitatis, ab auctoritate unius foeminae pendentis. Hanc quidem iis non excipio nominibus, quibus eam a plurimis notatam novi: at errasse tamen eam quam gravissime, & quidem in multis doctrinae evangelicae capitibus, vel e solo ejus discipulo genuino abunde liquet. Fuerit illa sincerae, Deique amantissimae mentis: fuerit etiam aliquot charismatis mirifice insignita, uti POIRETUS praedicat.

Utrum

Utrum vero illa mentis sinceritas, illa caritatis praxis & tantopere prædicatus ille charismatum splendor, indolem & formam habuerit Evangelicam, hoc est, de quo merito disquiritur. Ego sane hoc ut credam, & pro aureis habeam, quæcunque nitescunt, adduci non possum. Ubi enim deest apostolica doctrinæ hypotyposis, ibi nec vitæ praxis genuina est. Burignoniam vero apostolicam doctrinæ *παρακαταθήκην* habuisse, quo minus credam, obstant discipuli principia & dogmata, & magistræ istius ore & calamo hausta, & in modum bene ordinati systematis concinne, specioseque ac insidiosè magis, quam solide, digesta.

Utinam vir clarissimus inter scopulos istos doctrinæ suæ navem tenuisset in ancora Scripturæ Sacræ sacra! Eam quidem passim allegat; sed parcius, quam par erat, &, quod dolendum est, plerumque minus convenienter, falso nixus supposito, theologumena sua sacris literis esse consentanea. Quæ conformitas ut appareat, hypotheses suas non Scripturæ, sed Scripturam hypothésibus, accommodat, de servando normæ jure parum sollicitus, nec ejus contradictionem, quasi apparens tantum esset, curans. Unde, extra evangelicæ veritatis orbitam ipsum sæpiusculè abripi, non est mirum. Accedamus nunc in nomine Dei ad rem ipsam,

DISSERTATIO IPSA
DE
PATROCINIO IMPIETATIS,
DOCTRINÆ EVANGELICÆ DE SATIS-
FACTIONE ET JUSTIFICATIONE PER-
PERAM IMPUTATO.

MEMBRUM I.

De

Sententia Poireti erronea,
Evangelicæ doctrinæ adversa.

Ἐυνοΐσις.

<i>Poiretus negotium renovationis ur-</i>	<i>ta. §. IV.</i>
<i>ges corrupte, in præjudicium e-</i>	<i>Porro in doctrina de justificatione.</i>
<i>vangelicæ veritatis. §. I.</i>	<i>§. V.</i>
<i>Speciatim in doctrina de Satisfa-</i>	<i>Utpote in qua iidem oppugnat i-</i>
<i>ctione Christi. §. II.</i>	<i>psam veritatem. §. VI.</i>
<i>Foedo ejus abusu in negationis ar-</i>	<i>Et quidem pariter sub specie da-</i>
<i>gumentum abrepto. §. III.</i>	<i>mnati abusus. §. VII.</i>
<i>Nec non in ea de Sacrificiis, virtu-</i>	<i>Et cum nimia erga se ipsum fidu-</i>
<i>te eorum ἰλαστικῆ temere nega-</i>	<i>cia. §. VIII.</i>

§. I.

Audem in eo meretur Cl. POIRETUS, quod renovationis negotium magno urgeat opere ac studio, iis, quæ solida sunt & pro opinione sua huic scopo inserviunt, unice intentus, & pro eadem id agens præcipue, ut renovationis exercitium ac necessitatem commendet. Hoc vero laudabile est minime, quod istud ipsum cum manifesto veritatis, atque ita ipsius etiam pietatis, detrimento conatur. Neque enim hæc, ista læsa, salva remanet. Et ne excusa-

C

ri qui-

ri quidem in ipso potest ea a veritate aberratio, qua, quod veræ sanctimoniam scaturigo est, pro Epicureæ impietatis præsidio & alimento habet, odiosisque nominibus traductum bonis etiam mentibus invisum reddit. Ut vero id eo majore cum veri specie iisdem persuadeat, abominandum veræ doctrinæ abusum in argumentum allegat, iis etiam, quæ recte dicta sunt, nec abusui per se patrocinantur, in finistrum sensum abreptis.

§. II.

Exemplum perverit hujus judicii Auctor præbet in doctrina de *Satisfactione* & de *Justificatione*. Et de ea quidem statim in aditu ad Librum IV. Monito II. ubi illam vocat *cogitarum scholasticum*, de ea ita sentiens: *Quod ad me attinet, si scholastica isthæc commentatio sanctificationis incentricum hominibus esse posset, certe eandem, quamvis falsam, nequaquam rejicerem: tanti enim non est, quo quis pacto rationes ac causas passionum Domini concipiat, quam ut ad verum vite mortisque ejus scopum tendat, qui monente Sancto Paulo est, quo nos redimeret ab omni iniquitate & mundaret sibi populum peculiarem sectatorem bonorum operum Tit. II, 14. At cum illa sanctificationi potius obluetur, quam proficiat (saltem plurimorum respectu) facile eandem & ego reliqui, proferendo gen. in us rationes n. t. l. Videatur hic locus integer infra cum subjuncto examine. Conf. L. IV. c. III. p. 84. Solum hoc commentum infelicissimum substitutionis exemptionisque pro veteri homine, eidem detrahendum est, siquidem vetus ille homo obtentu Justitiam Dei non potuisse placari, nisi sanguine doloribusque infinitis, quos homo ipse ei perfolvere non poterat, totum hoc negotium a se devolvere voluit.*

§. III.

§. III.

Quam vero indigne POIRETUS cœlestis hujus de Satisfactione veritatis abusu fœdissimo pro argumento negationis & depravationis suæ utatur, videas p. 93. ubi: *At vetus noster, inquit, homo Scripturas Sacras perpetue corrumpit, ut vitam suam sospitet: Ille facit, ut assidue in ore habeamus grandia verba: Jesus Christus pretium redemptionis nostræ persolvit: ille dedit vitam suam lytron pro multis: ille nos pretio sanguinis sui redemit: ille nos legis liberavit a maledictione, dum ipse factus est maledictio, ut fieremus justitia Dei in ipso: aliaque his similia. At heu tu caro & corruptio infelicissima, vetus homo nequam, idemque veterator callide! Ista quidem omnia verissima sunt, at eadem tibi nihil nisi ipsissimam mortem presagium! Putasne vero Christum voluisse hominem veterem redimere, atque ita impedire, ne ille moreretur? voluisse mortem abolitionemque veteri homini debitam, ad ejus liberationem immunitatemque ipse solvere? Ne, quam blasphema hæc essent! Christus potius lytrum persolvit pro spiritu, ut caro moreretur, pro homine inquam interno ac divino, ut homo corruptibilis ac mundanus periret, x. r. λ.*

§. IV.

Non rectius sentit in doctrina de Sacrificiis, ubi sententia de virtute ipsorum *ἱλασµῶν*, in typo considerata, ipsi est abominatio desolationis, qua anime sanctuarium coram Deo fiat abominatione dignum, tandem penitus desolandum. Videri quidem possent hæc soli abusu Epicureo esse opposita; sed negari quoque rem ipsam, tota textus συνάφεια ostendit. Et quanta non est temeritas, quando ipsam etiam ecclesiæ nostræ sententiam verbis ἀμίσως sequentibus impietatis arguit, quasi ea destructionem peccati

cati inherentiſ & animorum noſtrorum ſacrificatiōem negaret: Ita fit, inquiens, ut tenebræ neceſſario in nobis æternum vivant, ſiquidem per lumen divinum Chriſti corda noſtra feriens re ipſa atque inherenter non ſacrificentur atque deſtruantur. - - Et hæc profecto per ſe manifeſta ſunt; quandoquidem ſacrificium Chriſti per ſolam imitationem participationemque, quam fides in nobis operatur, noſtrum fit. - - Ergo ſacrificium Chriſti neminem a ſacrificio illo, quod ſinguli, qui ſervari volunt, facere tenentur, immunem præſtat.

§. V.

Videamus nunc eandem Auctoris noſtri *επεθλόγητα* in doctrina de Juſtificatione, ubi Oecon. L. V. c. VIII. §. XXVI. p. 525. ſeqq. hæc habet: Notorium eſt & multo manifeſtiſſimum, eos, qui adhuc corrupti ſunt, & in corruptione ſua vivunt, juſtificationem ſibi quendam querere, qua certi eſſe queant, juſ vite æternæ ſibi indubitato competere -- ut ut ipſi corruptioni ſuæ & impuritatibus toti adhuc involvantur. Itaque ubi eam in actu quodam declarativo & forenſi, non verò in infuſione gratiæ inherentiſ, conſiſtere legunt, vel audiunt, illico amor corruptæ naturæ proprius, vetuſque Adamus, qui non ignorat, nullam gratiam infuſam in ſe inveniri, doctrinam iſtam ex animo amplectitur, ratus, etiãſi gratiam infuſam aut inherentiem nullam niſi iſiſſimam impuritatem in ſe videat, id tamen non impedire, quin juſtificetur, modo ut ex toto corde ſibi perſuadeat, quod juſtificatus ſit, Deusque actum hunc forenſem erga ſe præſtiterit. Atque adeò hac ratione Juſtificatione non erit niſi declaratio quædam conſequens perſuaſionem, qua corde creditur, Deum nos æque juſtos reputare, atque eſt Jeſus Chriſtus, licet puri puti ad huc nebulones ſimus. Profecto veteris Adami depravatam cor, quod tantopere ſibi ipſi imponit, non niſi ad commoda ſua & voluptates adſpirans, penitus foret

foret truncus, nisi eam sibi persuasionem & applicationem facere posset; eam siquidem eo pertinacius facere poterit & facilius, quo magis cœcum erit & corruptum ac sui ipsius amore, persuasione & factu refertum atque ab omni ratione alienum. Atque ita fiet, immo fit, ut vetus Adamus in cumabulis justificationis reclinatus, ad quietem & pacem nullo se negotio componat, filiusque ille perditionis in vis cunis hinc inde quasi agitatatus, obdormiscens spiraret ad vitam æternam, cujus se hæredem factum credit, se, ubi expurgiscetur, inromissum iri.

§. VI.

Ne quis vero existimet, loqui POIRETUM de solo abusu, videatur ejusdem declaratio, quam sequenti paragrapho statim subjungit. Hic enim post alia nonnulla ita pergit: *Alii auditoribus suis & discipulis in ipsis catechismis ea inculcant, que eodem sponte sua redeunt, veluti quæstio ea & responsio, quam proponunt, testatur. Quæst. Quomodo justificatus aut justus es coram Domino? Resp. Sola fide in Jesum Christum &c.* Est hæc quæstio in catechismo Heidelbergensi ordine sexagesima, normæ veritatis apostolicæ omnino conformis, & nostratis etiam ecclesiæ confessioni consentanea; quam auctor ideo, quia in fœderato Belgio inter Reformatos vivit, sub censuram vocare maluit, de nostræ confessionis sententia idem sentiens.

§. VII.

Quam vero dura & iniqua sit censura ista, videas in subjuncta episcopi p. 526. seqq. Ubi inter alia: *Nomine, inquit, ea horribilis quedam est justificationis idea, homines non servare, sed æternum damnare apta nata? Quanto satius foret talia, que venenum revera sunt mortiferum, ejicere e libris iis, quos ætati tenere itemque plebi versandos proponunt,*

in quibus vix unus e millibus erit, qui in animum revocet gloriosas illas & interpretationes coactas, quibus verba ista torquent, ut alia, quam quæ sponte significant & lectoribus inculcant, dicere videantur? κ. τ. λ. Item p. 528. Hec profecto declaratio judiciaria, hic actus forensis non nisi a Satana in foro conscientie occocati fieri potest. &c. Et cum huc applicasset illud Jesaïæ c. V, 29. *Væ illis, qui bonum vocant malum, malum vero bonum &c. quis est, perro inquit, quem non pudeat tam stolidi & tam inepti commenti, si quidem tantillum sensus communis in eo superfit?*

§. VIII.

Ejusdem commatis sunt, quæ alibi de hac doctrina occurrunt; v. g. p. 513. *Hec materia præjudicis multis involuta est, quæ optarem ex piis animis dissipare. Et quantum in falso credita hujus doctrinæ repurgatione sibi tribuat Auctor, passim jactatum videas; e. g. p. 512. Quandoquidem miris quibusdam ideis animi hac in re occupentur - ego hoc, quicquid sit, exacte dilucidare conabor. Item p. 514. Homines perniciose plurima & falsa idea, quam de Justificatione sibi comminiscuntur, involvunt. Nostrum itaque erit, illa si pote extricare & discernere. Ex his manifestum est, POIRETUM in eo versari præjudicio, quod nostra etiam ecclesia non aliter sentiat de Justificatione, quam corruptioni pravæ alendæ & ipsi Epicureismo fovendo consentaneum est. Hoc vero ἔγχαλιμα quàm iniquum sit, nunc strictim videbimus.*

MEMBRUM II.

De

Falsitate sententiæ Poirétianæ,
brevis examine demonstrata.

Εὐνοΐης.

ΣΥΝΟΨΙΣ.

Exprobratio admissi patrociniū impietatis refellitur sex argumentis, quae sunt: 1) ordo regenerationis. §. I.

2) Qualitas hominis justificandi. §. II.

3) Natura, seu indoles, fidei justificantis. §. III.

4) Ipse Justificationis modus & actus. §. IV.

5) Adjunctum Justificationis proximum. §. V.

6) Effectus & fructus Justificationis indivulsi. §. VI.

Præterea præstantia doctrina de justificatione sex aliis characteribus demonstratur. §. VII.

Qua sententia non privata, sed publica est totius ecclesiae evangelica. §. VIII. IX.

Unde Poireriani erroris gravitas lucefcit. §. X.

Nec simplex is est, sed conjunctus cum maligno voluntatis habitu, secundum quem impiæ ecclesiae evangelicæ sententiam tribuit. §. XI. XII.

Denique examinatur locus Poireritæ de Satisfactione. §. XIII.

Ac demonstratur, in eo residere gravem errorem. §. XIV.

& contradictionem. §. XV.

nec non falsum principium. §. XVI.

& denique falsam interpretationem loci Paulini. §. XVII.

Subjungitur demonstratio nexus inter Satisfactionem & Sanctificationem. §. XVIII.

Notato Poireritæ πρώτω ψεύδει. §. XIX.

§. I.

Vltæ impietatem, seu ejusdem patrociniū a doctrina de Justificatione, in qua Satisfactionis fit applicatio, & quam Evangelici in confessione habent publica ac symbolica, maxime esse sejunctum, argumenta sequentia quam liquidissime evincunt: quæ sunt: 1.) ORDO REGENERATIONIS AC CONVERSIONIS. Nam regeneratio cum Justificatione adeo est conjuncta, ut nihil esse possit conjunctius: siquidem justificatio in regenerationem incidit, & sine hac vix cogitari potest; tantum abest, ut ea deficiente locum habere possit. Immo

mo tanta regenerationis ad Justificationem est necessitas, ut hanc ordine naturæ præcedat. Quid enim est regeneratio strictè dicta aliud, quam *accensio fidei*, qua homo ante hac in peccatis, quorum centrum erat *ἀπίστια*, mortuus spirituali vita donatur? Jam vero fides ordine naturæ antecedit Justificationem, etsi ordine temporis ne ad momentum quidem sit prior. Ergo eandem etiam regeneratio, tanquam fidei scaturigo, eodem respectu antecedit. Si vero illa hunc in negotio salutis locum habet, a Justificatione impietatem animi ac vitæ omnem, quæ dominetur, quam efficacissime sejungit. Et hic ipse nexus efficit, ut vox una alterius notionem pro subordinatione sua non raro contineat. Exempli causa nunc sufficiant duo hæc loca Joh. III, 3. 5. *Nisi quis regeneritus (& simul justificatus) fuerit, in regnum caelorum haud intrabit.* Rom. V, 1. *Igitur justificati (in ordine regenerationis, atque ita etiam regeniti) pacem habemus apud Deum.* κ. γ. λ.

§. II.

2. QUALITAS HOMINIS JUSTIFICANDI, qui est peccator contritus ac pœnitens; peccator, qui jam disciplinam convertentis gratiæ admisit, misso omni impietatis nuntio; peccator, qualem modo dictus ordo regenerationis in novo spiritus statu habituque constituit; ejusmodi ἀσθενης Rom. IV, 5. qui, transitivæ conversionis gratia per regenerationem admittitur, in conversionis intransitivæ, seu immanentis, negotio versatur, & mutata mente ad Deum supplex accedit, de ejus gratia & communione beatissima in applicatione meriti Christi sollicitus. Quam hominis justificandi indolem sequentia præcipue loca meditationi nostræ commendant: Psalm. XXXII,

1, 2. CXXX. Jcf. XLIV, 3. LV, 1. Matth. V, 3, 4, 6. XI, 28. Luc. XVIII, 13. feqq. Act. II, 37, 38. XVI, 29, 30, 31. XXVI, 18. Rom. III, 19.

§. III.

3. NATURA, seu INDOLES, FIDEI JUSTIFICANTIS. Ita enim ecclesia nostra de *organico fidei, quatenus* justificat, *negotio* docet, ut simul solícite tradat, quænam sit fidei justificantis, seu ejus, *quæ* justificat, origo, quænam ejusdem natura, seu essentialis constitutio ac indoles. Ubi urgetur, eam jam per se & in se, vi divinæ suæ originis, esse vivam & efficacissimam, potentia recte de Deo rebusque divinis sentiendi, & non minus etiam bene & sancte vivendi, instructam; utpote divinam lucem ac vitam in singulis animæ facultatibus, totamque ita comparatam, ut per eandem animam ac totus homo a Deo creatore, salvatore, ac directore suo unice pendeat, in Deo, tanquam salutis suæ auctore & fundamento, unice recumbat & acquiescat, & ad Deum, scopum suum, omnia in solidum referat, seque ipsi consecret totum. Et cum hæc ipsa fides famelica sit & siticulosa respectu justitiæ Christi, quam tenerrimo fidentique nisu appetit & attrahit, non minus, ac infans lactens ubera matris, Matth. V, 6. spiritualis hæc fames fitisque per naturam suam necessario conjuncta est cum fastidio nostri & hujus seculi, omnisque vanitatis, cujus schemate illud circumvestitum videmus. Quomodo vero hæc ipsa fides, cujus natura jam inde ab origine sua, atque ita jam ipso justificationis tempore, tam egregiis doribus prædita est, unquam permittere potest, ut doctrina de justificatione, cujus actum ex parte hominis constituit, Epicuræ securitati patrocinetur? Quo jure fides justificans peccatis

D

catis

catis dicitur patrocinari, quæ, simulac existit, per ipsam naturam suam tota est victrix *ἡς ἀπειθείας* & in ea residentis peccati omnis; adeo ut illam ipsam pro indole sua victrici Joannes vocet ipsam victoriam, quæ mundum vicerit. i. ep. V, 4. Hanc autem fidei justificantis indolem negotio ejus organico & *ληπτικῷ*, quo justificat, non obitare, nec hoc illi adversam esse, res ipsa indicat, & in *Dissertatione sexta* ex instituto demonstrabitur.

§. IV.

4. IPSE JUSTIFICATIONIS MODUS & ACTUS: qui etfi forensis est & in judicio Dei fit, ita ut, merito Christi ad justitiam nobis imputato, nostra nobis injustitia non imputetur; nequam tamen ita fit extra hominem, ut nullam is accusationis divinæque absolutionis experientiam subeat. Aliud sane docet cum ordo regenerationis, tum hominis justificandi, uti & ipsius fidei justificantis, indoles, quæ modo descripta est. Etenim hominis justificandi est, vi vivæ fidei, per regenerantem gratiam accensæ, tribunal Dei demisse ac suppliciter adire, miseriam suam suumque reatum agnoscere, confiteri ac deplorare; gratiam vero Dei, Christi merito nixam, in remissionem peccatorum ac justitiam coram Deo valentem, fidenti nisu expetere, ibique in verbo promissionis obviam avide amplecti, ac sibimet ipsi applicare & in applicata recumbere. Atque ita *forum jungitur foro, forum conscientie confidentis foro divine justitiæ*. Id quod Paulo est esse *ὑπόδικον τῷ Θεῷ*, *reum sub & coram judicio Dei*, ubi fides supplex tota est *בהתורה ובתורה*, secundum illud Davidicum, quo Deus dicitur orationem credentis supplicem audire benignoque affectu & effectu suscipere. Hic vero justificationis modus, qui

ex

ex parte hominis hanc fidei divinæ praxin & experientiam requirit, non potest non homini justificando omnem mali propositi dominantisque pravitatis sensum excutere. Id vero, quod respectu pietatis non impeditæ, sed potius quam efficacissime præmotæ, de *Justificatione* dicitur, valet etiam de ejus fundamento, Satisfactio: cum Justificatio sit Satisfactionis applicatio.

§. V.

5. ADJUNCTUM JUSTIFICATIONIS PROXIMUM, quod est in multiplici charismatum dono & ornatu. Nec enim justitia Christi apprehensa sola, aut nuda, venit, sed cum comitatu aliorum spiritualium bonorum, quorum complexus est in beneficio isto quintuplici & primario, in *adoptione, pace, libertate*, nec non in *unctione ac refectione Spiritus Sancti*: quorum beneficiorum evangelicorum collatione regnum Dei intra animam instauratur, secundum illud Pauli: *Regnum Dei est justitia, pax & gaudium in Spiritu Sancto*. Rom. XIV, 17. Quibus bonis nominatis reliqua etiam, quæ ejusdem originis & indolis, diversi tamen generis sunt, comprehenduntur. Confer caput V. ad Rom. v. i. seqq. ubi egregiam eorum seriem exhibet Apostolus: *Δικαιοσύνης, justificati*, inquit, *pacem habemus apud Deum &c.* Jam vero horum charismatum ea est natura & efficacia, ut interiorem hominem magis magisque renovent, eumque viribus ad vitæ sanctioris praxin necessariis instruant & corroborent. Unde denuo efficitur, tantum omnino abesse, ut Justificatio vela laxet impietati, ut potius eadem adstringat quam firmissime, nervis ejus omnibus incis.

§. VI.

6. EFFECTUS & FRUCTUS JUSTIFICATIONIS INDIVULSI,
D 2 qui

qui sunt in *caritate*, quæ omnia & singula pietatis officia continet, tum erga Deum, tum erga nos ipsos aliosque homines, exercenda. Caritatis vero praxin a fide justificante simpliciter esse inseparabilem, quis nescit? Certe facilius a vita naturali motum, a sole calorem, a pomo odorem, a manu facultatem operandi sejungas, quam caritatem a fide justificante. Et cum per regenerationem, in cujus negotium Justificatio incidit, homo quasi fiat planta, ad rivos aquarum posita, planta per Justificationem ipsam, ejusque adjuncta charismata, tam evangelicis modis rigata & fœcundata; quis de ejusdem fructibus posset dubitare?

§. VII.

Præter sextuplicem hunc veritatis pietatisque characterem, quo doctrina de Justificatione, quæ illi de *Satisfactione* innititur, conspicua est, eadem præstantiam suam etiam sequentibus sex attributis, seu proprietatibus, quam luculentissime commendat.

1. *Deum ponit extra omnem suspicionem maligni concursus in lapsu & corruptione humani generis.* Cujus enim rei satisfactionem exegit divina justitia, eam decernere, aut approbare, non potuit. Doctrinam vero de Satisfactione esse quasi animam Justificationis, manifestum est.
2. *Statum peccati universum proponit in gravitate ac feditate sua.* Qua agnita peccator simul necessitatem ac salubritatem gratiæ forensis & medicinalis recte agnoscit. Gravissimam vero esse culpam, quæ infiniti pretii lytro, cujus applicationem habet Justificatio, eguit, quis non intelligat?
3. *Suum tribuit cuique, Deo & homini: Deo omnia, homini autem*

autem peccatori nihil in salutis negotio. Deum enim super omnia evehit, hominem deprimit, ut mendici, immo rei capitalis instar, demisse de se sentiat, nec se ipsum, sed Deum ejusque voluntatem, pro scopo & norma sua habeat.

4. *Hominem in ordine dejectionis ita erigit, ut ad naturæ suæ nobilitatem primævam redeat.* Est enim dejectio ista tantum medicinalis, in reatus morbiq; & paupertatis agnitione ad veram absolutionem, sanationem & cœlestes divitias, tendens.
5. *Ostendit exhibetque verum bñov christianismi, positum in beato & suavissimo nexu fiduciæ & sinceritatis, seu sanctimonie, ita ut per omnem vitam ambulare possimus, uti sine arida anxietate FIDENTER & alacriter, sic non minus etiam SINCERE, seu sancte, sine securitate Epicurea.* Etenim *Justificatio*, lytro & merito Christi superstructa, in se alit fiduciam in imbecillitate nostra; ejusdem vero ordo, quem in nexu cum regeneratione & renovatione habet arctissimum, animi ac vitæ *sanctimoniam* requirit, eandemque gignit ac auget.
6. *Ipsi rationi, seu lumini naturali, non est adversa hæc doctrina de Satisfactione & Justificatione, sed ita potius est comparata, ut ratio, præcipue illuminata, quam sibi relicta excogitare haud potuit, eam revelatam non possit non admirari.* Cujus adserti fundamentum est fati manifestum, cum in ipsis præstantia momentis modo adductis, tum in analogia fori humani & divini, foro divino infinitam & omnis defectus expertem eminentiam præ humano habente.

§. IIX.

Hæc hætenus de doctrinæ hujus innocentia & præstantia, immo & de ejusdem meritâ in uniuersam rem christianam. Non vero existimandum est, hanc meam solius, aut paucorum, esse sententiam, sed uniuersæ illa est ecclesiæ Evangelicæ in omnibus ejusdem doctoribus genuinis ac reliquis veri nominis membris. Id quod ut multis nunc probem, aut illustrem, testimoniis, instituti mei ratio, quæ breuitatis studium mihi commendat, non permittit. Neque opus est hoc subsidio in veritate manifestissima. Sufficit enim ea e pandectis sacris hausta hujus doctrinæ demonstratio, quæ se cuiuis, quod spero, lectori *γνησίως* evangelico, aut Evangelicam veritatem amanti, ad conscientia convictionem probat.

§. IX.

Ne tamen publica ecclesiæ nostræ confessio hic sit ἀσύνολοι, audiamus eam nonnullis in locis: p. 17. *Tota hæc doctrina, (de Justificatione) AD CERTAMEN PERTERREFACTÆ CONSCIENTIÆ pertinet, nec sine illo certamine INTELIGI potest.*

Pag. 63. *Tota hæc res (de merito hominis) conficta est ab hominibus otiosis, qui non norunt, quomodo contingat remissio peccatorum, & quomodo in JUDICIO DEI ET TERRORIBVS CONSCIENTIÆ fiducia operum nobis excutiat.*

Pag. 66. *Facile est otiosis fingere ista somnia de dilectione, quod reus peccati mortalis possit Deum diligere super omnia, QVIA NON SENTIUNT, QUID SIT IRA, AUT JUDICIUM DEI. AT IN AGONE CONSCIENTIÆ ET IN ACIE EXPERITUR CONSCIENTIA vanitatem illarum speculationum. Conf. p. 68. Fides, quæ gratis accipit remissionem peccatorum - REGENERAT CORDA. & T. A.*

Pag.

Pag. 71. *Prædicatio penitentiae, quæ arguit nos, PERTEREFACIT CONSCIENCIAS veris & ferius terroribus. In his corda rursus debent concipere consolationem. Id fit, si credant promissioni Christi, quod propter ipsum habeamus remissionem peccatorum. Hæc fides, in illas pavoribus erigens & consolans, accipit remissionem peccatorum, justificat & vivificat. Nam illa consolatio est NOVA & SPIRITUALIS VITA. - Cum de tali fide loquamur, quæ non est otiosa cogitatio, sed quæ a morte liberat & NOVAM VITAM in cordibus parit & est opus SPIRITUS SANCTI, non stat cum peccato mortali, sed tantisper, dum adest, bonos fructus parit.*

Pag. 72. *Hæc diximus, ut modum REGENERATIONIS ostenderemus, & ut intelligi posset, qualis sit fides, de qua loquimur. Conf. p. 110. Fide in Christum RENASCIMUR. & p. 127. Oportet corda fide RENASCI.*

Pag. 109. *Hæc fides cum sit NOVA VITA, necessario parit bonos motus & opera. Conf. p. 134. Ideo REGENERAMUR & Spiritum Sanctum accipimus, ut nova vita habeat nova opera, novos affectus, timorem, dilectionem, odium concupiscentiæ &c. Hæc fides existit in POENITENTIA &c. Item: Hæc non discuntur sine magnis & multis certaminibus. Quoties recurrit conscientia, quoties sollicitat ad desperationem - Hoc chirographum non deletur sine magno agone, ut testatur experientia, quam difficilis res sit fides. Et dum inter terrores erigimur, & consolationem concipimus, SIMUL crescunt alii motus spirituales, notitia Dei, timor Dei, spes, dilectio Dei, & regeneramur, ut ait Paulus, ad agnitionem Dei & intuentes gloriam Domini transformamur in eandem imaginem.*

Pag. 172. *Hæc fides ita sequitur terrores, ut vincat eos, & reddat pacatam conscientiam. Huic fidei tribuimus, quod JUSTIFICET & REGENERET, dum ex terroribus liberat, & pacem*

pacem, gaudium, & NOVAM VITAM in corde parit. Hanc fidem defendimus vere necessariam ad remissionem peccatorum.

Pag. 692. In conversione per Spiritum Sanctum fides ex auditu evangelii in nobis accenditur. - Et hæc [fides & ejus fructus] non ita divelluntur, quasi vera fides aliquando & aliquandiu stare possit cum malo proposito; sed ordine causarum & effectuum, antecedentium & consequentium, ita distribuuntur. Manet enim, quod LUTHERUS recte dicit: Bene conveniunt & SUNT CONNEXA INSEPARABILITER FIDES ET OPERA: sed sola fides est, que apprehendit benedictionem sine operibus, & tamen NUNQUAM EST SOLA.

Pag. 701. Fides [quemadmodum D. LUTHERUS in præfat. epistolæ Pauli ad Romanos scribit] est DIVINUM QUODDAM OPUS IN NOBIS, quod nos immutat, ex Deo regenerat, veterem Adamum mortificat, & ex nobis plane alios homines [in corde, animo, & omnibus viribus nostris] facit, & spiritum sanctum nobis confert. Et est fides illa quiddam vivum, efficax, potens: ita ut fieri non possit, quin semper bona operetur. Neque fides querit demum, an bona opera sint facienda, sed priusquam de ea re inquiratur, jam multa bona opera efficit, & semper in agendo est occupata. Qui vero non ad hunc modum bene operatur, is homo vera fide caret: & ubi sit fides, ubi bona opera, quasi cæcus palpando queritat, neque tamen, quid fides, aut bona opera sint, novit: interim tamen multa inepte de fide & bonis operibus garrit & nugatur. Fides justificans est viva & solida fiducia in gratiam seu clementiam Dei, adeo certa, ut homo millies mortem oppetere, quam eam fiduciam sibi eripi pateretur. Et hæc fiducia atque agnitio divine gratiæ & clementiæ letos, animosos, alacres efficit, cum erga Deum, tum erga omnes creaturas: quam letitiam & alacritatim Spiritus Sanctus excitat per fidem. Inde homo sine ulla

ulla coactione promptus & alacris redditur, ut omnibus benefaciat, omnibus inserviat, omnia toleret: idque in honorem & laudem Dei, pro ea gratia, qua Dominus eum persecutus est. Itaque impossibile est, bona opera a fide vera separare, quemadmodum calor urens & lux ab igne separari non potest.

Sic de fide & toto negotio ac ordine Justificationis statuunt libri ecclesie evangelicæ symbolici. E quibus aliisque, quæ prætereo, testimoniis, luce meridiana est clarius, hanc doctrinam adeo ab impietatis patrocinio abesse, ut veram vitæ sanctimoniam in egregio suo ordine potius quam efficacissime urgeat, tota justificati hominis mente ad cultum Dei inflammata. Qui *quibusdam* Theologorum testimonia requirit, adeat, si lubet, librum a *via media* inscriptum, ubi ea Part. III. p. 124. magno numero inveniet.

§. X.

Quæ cum ita sint, grandis sane error est Cl. POIRETI, quando doctrinam de Justificatione, qualem Evangelici in confessione tradunt publica, & *absurditatis* arguit & *impietatis*, existimans, non esse ullam aliam, quæ effusæ peccandi licentiæ fenestras magis patefaciat, animosque, sanctioris disciplinæ frenis laxatis, in omnem solvat proterviam & mores corrumpat. Quæ doctrinæ istius incusatio, cum innocentie ac præstantiæ ejusdem præsidii collata, quam gravis sit ac dura indignaque, quis non animadvertit, immo ad rei indignitatem cohorrescit? Dolendum itaque est quam maxime, præcipue ipsi POIRETO, ipsum in tanta evangelii ignorance versari, ut centrum ac medullam ejus non agnoscat, sed pro commento habeat exitiali, & ab ipsa etiam saniore ratione alieno.

E

§. XI.

§. XI.

Non vero simplex est hic error, sed conjunctus omnino cum rectoris sententiæ contemtu ac impugnatione. Istius notitiam habuisse POIRETUM, ipsa testatur impugnatione. Sed accuratam illam esse ac solidam, quis credat? Hæc enim sui amorem reliquisset in animo, non tantam aversationem. Debat tamen vir doctissimus ad melioris notitiæ ἀριστείαν aspirare. Et, eadem contradicentur, justæ disputationis legem servare tenebatur. Verum ab hac alienissimus ad alia divagatur omnia, malæ causæ suæ præsidium haud postremum in larvata Andabatarum pugna quærens. Nam scædissimum doctrinæ evangelicæ male intellectæ abusum, qui Epicurei animi homines, Evangelicorum nomine indignissimos, infatuavit, sibi sumit oppugnandum; sed mala hac arte, ut arietes suos simul ipsi cœlesti veritati obvertat. Quasi vero unquam pro sua agnoverit ecclesia nostra absurdam & impiam hanc sententiam: Homo ἀμετάνοητος & pessimus quisque, etiam perseveranter talis, simulac coram Dei judicio provocat ad meritum Christi, a peccati culpa & pœna absolvitur, absolutus vero, & in peccatorum vêterno confopitus, impunitatis plerophoria in eodem perseverat, donec ad cœlestis vitæ hæreditatem transferatur.

§. XII.

ἰδέλυμα hoc est propudiosum; βδέλυγμα, non membrorum, sed carcinomatum ecclesiæ; βδέλυγμα, ex Epicuri schola ortum & in diaboli officina proculsum, ideoque ecclesiæ evangelicæ detestandum. Id quod quando eidem publico imputavit scripto POIRETUS, quanto se ψευδομαρτυρίας crimine obstrinxerit, ipse viderit. Siccine

cine inter alia duriora effata oportebat ecclesiæ nostræ occinere illud: *Justificatio non est, nisi declaratio quedam, nos æque justos reputari, atque est Jesus Christus, licet puri & puri ad huc nebulones simus.* Item: *Nonne ea est horribilis quedam Justificationis idea, homines non servare, sed æternum damnare apta?* - Hæc profecto declaratio judiciaria, hic actus forensis non nisi a Satana in foro conscientiæ occæcate fieri potest. κ. τ. λ. Vidimus hæc & alia plura in excerptis Poiretianis. Salva esset res, si hæc Epicureorum hominum ignorantia & abufui doctrinæ de Justificatione opponeret. Sic enim innumeros veri nominis christianos, & inter hos præcipue genuinos ipsorum doctores, consentientes haberet. Sed læva proh dolor! ipsi mens est, quia hoc opprobrio ipsam onerat ecclesiam Evangelicam. Et impium sane est votum, quando e confessione Symbolica sententiam de Justificatione, at ab ipso perverissimè propositam, ejectionem cupit. Facinus vero plane pseudevangelicum est, quando pro eo, quod fidei articulum de Justificatione a corruptelis Epicureis vindicare debebat, imperitis τῶν ἀνάκτων mentibus sub magna veri rectique specie novum plane dogma obtrudit, aut potius speciosissime insinuat; dogma non e tabulis sacris depromptum, sed e superbienti rationis sibi relictae, suæque BURIGNONIAE, magisterio desumptum, præjudiciis, quæ de patrocinio impietatis adversus rectam ecclesiæ sententiam conceperat, non parum subservientibus.

§. XIII.

Ex his, ut arbitror, abunde constare potest de gravitate & iniquitate accusationis, quam POIRETUS doctrinæ Evangelicæ de Justificatione intendit. Et cum hæc

ipsa ἐγκληματα simul in dogma evangelicum de Satisfactione recidunt, vindicato isto hoc etiam ab injusta promotæ impietatis exprobratione vindicatum est. Locus vero iste, cujus initia supra Membr. I. §. II. adducta sunt, ut seorsum hic excutiatur, at quam fieri potest brevissime, rei indignitas postulat. Structura ejus paulo plenior hæc est: *Quod ad me attinet, si scholastica isthæc commentatio sanctificationis incentivum hominibus esse posset, certe eandem, quamvis falsam, nequaquam rejicerem. Tanti enim non est, quo quis pacto rationes ac causas passionum Domini concipiat, quam ut ad verum vite mortisque ejus scopum tendat, qui, monente Sancto Paulo, est, quo nos redimeret ab omni iniquitate & mundaret sibi populum, sectatorem bonorum operum Tit. II. 14. At quum illa sanctificationi potius oblectetur, quam profit [saltem plurimorum respectu] facile eandem & ego reliqui proferendo genuinas rationes istius agendi modi, quem amplexus est Servator, quarum quidem epitome habetur §. II. 12. 13. cap. I. hujus libri, quarumque primarie absolvuntur conformitate ac imitatione Christi, ac necessitate moriendi peccato atque vivendi justitie. Huc demum referri debet totum istud negotium: alioqui, quamvis Christus Dominus sexcenties sese tradidisset; tamen si homines mori ipsius minime redderentur conformes, nullius peccati remissio, ablutio, nec expiatio, nulla cum Deo reconciliatio, nullaque salus ulli eorum obtingere posset κ. τ. λ.*

§. XIV.

Hic locus, vel obiter tantum excussus, quatuor vobis suas documenta prædit: errorem, contradictionem, principium absurdum, sinistram oraculi Tit. II. 14. interpretationem. Error grandis in eo est, quod Auctor dogma de Satisfactione adeo pro nullo habeat sanctificationis incca-

incentivo, seu adjumento, ut eidem potius oblectetur. Contrarium vidimus, sed POIRETO ad hanc veritatis lucem caligante. Error porro est, dicere, *rationes intercessionis Christi primarias absolvi conformitate & imitatione Christi*. Conformitas ista & illa Christi imitatio non est ratio rei formam constituens, sed officium reconciliatorum necessarium, quo se genuinæ applicationis fructus exerit. Nostri vero expiatio, lytri exsolutione præstita, in qua intercessionis nervus est, POIRETO ne secundaria quidem ejus ratio est, sed commentatio scholastica. Eam scholæ Christi & Apostolorum plantam esse cœlestem, suo loco videbimus.

§. XV.

Verum enim vero error iste sua se ipsum *contradictione* destruit. Et hanc deprehendimus in addita restrictionis formula: *saltem plurimorum respectu*. Scribit enim Auctor, dogma quod impugnat, *sanctificationi potius oblectari, quam prodesse, SALTEM PLURIMORUM RESPECTU*. Quis hic non animadvertit animum POIRETI lubricum & fluctuantem? Si non omnium, sed *plurimorum* tantum, sanctificationi obstat potius, quam prodest dogma, istud; inquirendum erat, utrum ei obstat per se, an vero per accidens e culpa hominum, eodem turpiter abutentium? Quam culpam justa inquisitio quam certissime fuisset proditura. Et si, quod concedit Auctor, non desunt alii, quibus adeo nihil inde impedimenti ad vitæ sanctimoniam fuit objectum, ut iisdem argumentum istud a Satisfactione petitum potius profuerit; quo, quæso, jure illud *scholasticam* vocavit *commentationem*, totamque doctrinam de Satisfactione explosum ivit?

§. XVI.

At tanta est Poirétianæ analogiæ *vidētia*, ut contradictionem hic in adfertis suis non agnoscat, etsi est manifesta. Fovet enim hypothesein, quod tertio loco ad verba ejus notandum est, etiam *saltem doctrinam ad sanctimoniam studium prodesse*. Hanc vero ejus esse sententiam, liquet ex his ipsius verbis: *Si scholastica isthæ commentio sanctificationis incentivum hominibus esse posset, certe eandem,*

QUAMVIS FALSAM, nequaquam rejicerem. Quo quid viro docto, ne dum pio & illuminato, cujus speciem præ se fert POIRETUS, dici possit indignius, vix reperio. Eone tandem ducit tantopere lectoribus prædicata illa verum rectumque investigandi methodus, libro de Eruditione præmissa? Siccinæ vera est sanctificatio, quæ falso nititur subsidio, seu fundamento lubrico, immo nullo? Siccinæ Auctoris nostri philosophia Θεολογῶσα agnoscit effectus non solum plane heterogeneous, sed causis etiam suis multo nobiliores, immo iisdem contrarios? Certe hoc ejus principium unum est ex illis, quæ noxiâ Papisini semina continent, aut speciosum ei colorem inducunt. Videbimus enim in disputatione decima, Poiretum omnem Papatus superstitionem, etiam eam, quæ in absurdissimis & ἀντιγὰ Φοῖς ritibus est, eo excusare, immo exornare, argumento, quod abnegationi & vitæ sanctioris praxi inferviat.

§. XVII.

Quam vero porro indignum non est homine Christiano effatum, tanti non interesse, quo quis pacto rationes ac causas passionum Domini concipiat, quam ut ad verum vitæ mortisque ejus scopum tendat. Hic rursus videmus ὕπερον illud πρῶτερον, quo prætermisissis & neglectis, immo vitiatis, causis ad scopum effectumque tendit Ψευδοπαίσια Poiretiana. Nec parum fallitur Auctor, quando erroris sui præsidium quarit in illo Pauli loco, quo Christus pro nobis semet ipsum dicitur tradidisse, ut nos redimeret ab omni iniquitate & mundaret sibi populum peculiarem, sectatorem bonorum operum. Tit. II, 14. Etenim verbum λυτρώω, vi notionis suæ grammaticæ & usus biblici, ejusmodi notat liberationem, quæ non fit per solam λύσιω, tanquam per viam facti in ordine divinæ potentia, sed per λύτρον, per exsolutionem pretii, hoc est per redemptionem, sensu forensi sic dictam, atque ita per viam juris in oeconomia divinæ justitiæ, gratia ex interventu lytri temperata, λύσει, seu liberatione e potestate & dominio diaboli, genuini & indivulsi fructus instar inde quam efficacissime redundante. Quod si diversa doctrinæ Evangelicæ momenta in hoc Pauli oraculo observemus, in verbis prioribus: dedit semet ipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, habemus opus Satisfactionis: in verbis mediis: καὶ καθάρσιν ἑαυτοῦ, & purgaret sibi ipsi, benefi-

beneficium *Justificationis* in Satisfactionis applicatione; sub juncta *renovatione*, ex evangelico justificationis fonte in ordine regenerationis derivanda. Additur enim: *λαδὲν περὶ ἑστίον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων, populum peculiarem, sectatorem bonorum operum.* Nullius ergo sunt momenti verba loci POIRETIANI posteriora: *alioqui, quamvis Christus sexcenties sese tradidisset, tamen, si homines morti ipsius minime redderentur conformes, nullius peccati remissio obtingeret.* Frustra enim POIRETUS cum evangelicæ veritatis detrimento tuetur id, quod nos ea servata multo validius & efficacius adstruimus. Ceterum quæ citato Oeconomiae loco Auctor in injuriam doctrinæ de Satisfactione partim præmittit, partim subjungit, in Disputatione V. excutientur.

§. XVIII.

Quod si POIRETUS sacris potius tabulis, quam Burignonia suæ, scrutando discendoque dedisset operam, non ignoraret arctissimum istum nexum, qui doctrinæ de renovatione cum dogmate de redemptione, seu satisfactione, intercedit. Ad quem demonstrandum, in copioso complurium locorum numero, sufficiat nunc unus & alter, præter vindicatum illum ex epistola ad Titum. Paulus 1 Cor. VI, 19, 20. proposito argumento a satisfactione desumto, *redempti*, inquit, *resistis prociis*, Corinthiis magna cum contentione vitæ commendat sanctimoniam, corporis pariter ac animæ consecratione, Deo *ὀλοκλήρως* debita, demonstrandam. Eodem tendit illa scopi, & effectus, quem Redemptor in Satisfactionis opere intendit, commendatio, his facta verbis: *Christus pro omnibus mortuus est, ut illi, qui vivunt, non amplius sibi met ipsis vivant, sed illi, qui pro ipsis mortuus est & resurrexit.* 2 Cor. V, 5. Vide Gal. IV, 5. ubi Paulus opus redemptionis *πίστεως* principium constituit. *Υποθεσίας* vero statum sanctimoniarum officii, tanquam radiis, coruscare, quis nescit? Conf. Gal. I, 4. 1 Pet. I, 18. II, 24. ubi mysterium Satisfactionis, diversis verbis modisque expressum, itidem tanquam scaturigo & incitamentum omnis pietatis prædicatur, omnibus impietati nervis incilis.

§. XIX.

Hæc hæctenus de errore & præjudicio POIRETI primo. *ψεῦδος* hic error in ipso omnino est. Ultrum vero *πρώτον* sit, quemadmodum hic in examine primum habet locum, id equidem non ausim defini-

definire. Probabile tamen omnino est, ipsum, postquam animum serio, at minus evangelice, ad christianissimi praxin applicuit, ex hoc, quod de patrocinio impietatis hauserat, præiudicio reliqua omnia, de quibus posthac ageretur, derivasse. Posito enim, seu admisso, uno absurdo plura sequuntur, errantesque id agere solent, ut aliquam errorum suorum compagem & analogiam nectant. Atque ita negato in Justificatione sensu forensi, tanquam periculoso ac noxio, vir doctissimus non potuit non negare iustitiam Dei iudicis vindicem, lytron requirentem; porro peccati originalis imputationem & reatum, nec non Christi satisfactionem, ipsumque fidei negotium organicum, in apprehensione & applicatione lytri occupatum.

VIRO JUVENI PRÆSTANTISSIMO,
DN. JOANNI GEORGIO ZELLIO,
S. D. P.

JOACHIMUS Lange/ D.

PResidium meum in Disputatione publica expetenti tibi materiam exhibui, ut gravissimi, sic Tibi Tuusque gratissimi etiam, argumenti. In qua quid tui nunc sit officii, ut paucis publice te moneam, res ipsa postulare, Tuorum vero expectatio suadere videtur. Tuum, CARISSIME ZELLI, nunc est, eam, quam disquisitio publica tuam facit, evangelicæ veritatis partem, defendendo ita exornare, [exornabis vero] ut docti auditores videant, eam a te probe intelligi & solide dijudicari. Tuum porro est, ut quanto pietati subsidio, quantoque emolumento sit doctrina evangelica de Justificatione, nunquam non ipsa vitæ praxi demonstres. Sic quem vere pium viderit quilibet, eundem pro iustificato habere dubitabit nemo. Noveris etiam, hoc publico inavorn & tue specimine, tanquam data tessera, temet obstrictum esse, ut hoc ipsum dogma regi ecclesiastico, curæ tue posthac concedendo, uti pure & incorrupte, sic etiam sancte, h. e. non nisi in ordine sanctificationis, tradas. Hoc est, quod certo spero, & ex animo precor, studiorum tuorum cursui apud nos ad metam perducendo uberrimam Spiritus Sancti gratiam sincere exoptans. Hal. Saxon. VIII. Id. Maj. M DCC XIX.

J 2 5 2 2 5

ULB Halle

3

002 698 757

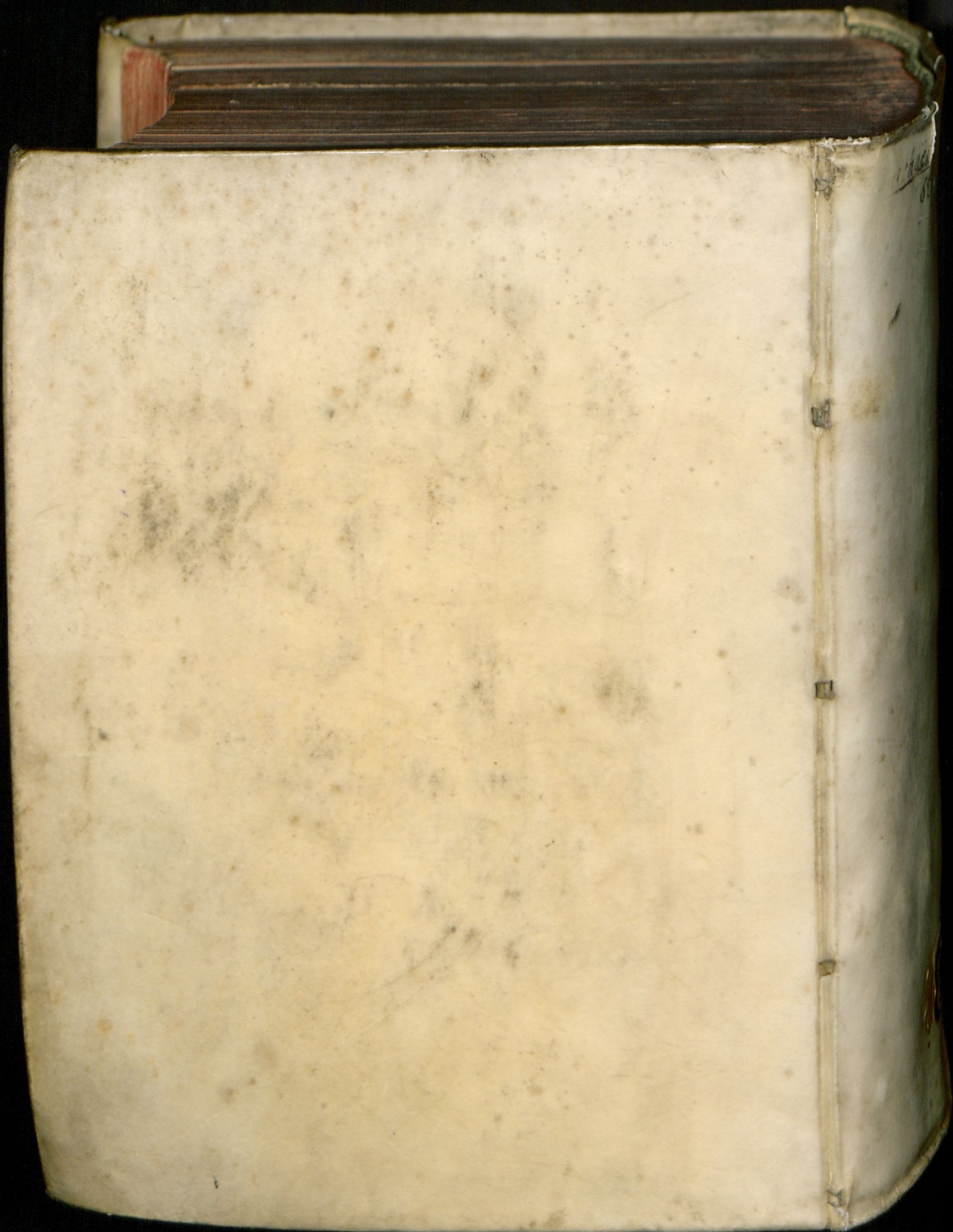

st

Ms 18

Mt:

B.I.G.

Farbkarte #13

27

Q. D. B. V.
DISSERTATIONUM ANTIPOIRETIANARUM

D O D E C A S :

ET IN EA
P R I M A
DE

**PATROCINIO
IMPIETATIS,**

A VIRO CLARISSIMO,
PETRO POIRET,

IN OECONOMIA DIVINA
DOCTRINÆ EVANGELICÆ DE
SATISFACTIONE ET JUSTIFICATIONE,
SENSU FORENSI ACCEPTA, PERPERAM
TRIBUTO :

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA

die Maji hujus MDCCXIX. anni,

PRAESIDE
JOACHIMO LANGIO,
SS. THEOL. D. ET PROF. ORD.

Ad τῶν συζητημάτων objectiones respondendo
publice defendit

JOANNES GEORGIUS ZELLIUS,
BIBERACENSIS SVEVUS.

HALAE SAXONUM,
Typis JOAN. FRID. KROTTENDORFII, Acad. Typ.

